

DOI: 10.25140/2411-5215-2023-1(33)-176-183

УДК 332.1

JEL Classification: E62; H56; L74

Юрій Євтушенко

кандидат економічних наук,

докторант кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: uevtusenko87@gmail.com. ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1029-0625>ResearcherID: [HKF-2294-2023](https://orcid.org/0000-0002-1029-0625)

СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Стаття присвячена дослідженню ролі житлового будівництва в забезпеченні достатнього рівня фінансової безпеки держави. На основі опрацювання наукових джерел та власних досліджень здійснено узагальнення підходів до трактування категорії «фінансова безпека держави», що дало можливість запропонувати науковій спільноті авторське її трактування з акцентуванням уваги на провідній ролі реального сектору економіки у процесі її забезпечення.

Запропоновано авторський підхід до розкриття ролі сфери житлового будівництва у забезпеченні фінансової безпеки держави, що на відміну від наявних дозволяє врахувати взаємний вплив рівня фінансової безпеки держави та динаміки розвитку житлового будівництва. Наведено систему заходів розвитку сфери житлового будівництва практична реалізація яких спрямована на підвищення ефективності її функціонування, а також посилення фінансової безпеки держави. Обґрунтована необхідність пошуку новітніх підходів до функціонування сфери житлового будівництва, трансформації механізму побудови системи її фінансових відносин, в основу якого повинно бути покладено системний підхід до залучення фінансових ресурсів, обґрунтування можливого переліку джерел коштів необхідних для швидкого відновлення цієї сфери.

Ключові слова: фінансові ресурси; фінансова безпека; фінансовий механізм; фінансове забезпечення; житловий фонд; житлове будівництво; фінансові відносини; державні фінанси.

Рис.: 1. Бібл.: 11.

Постановка проблеми. Надзвичайні виклики, які постали перед нашою країною, спричинені повномасштабною військовою агресією, охопили всі сфери економічного й соціального життя суспільства. Нові загрози поставили перед державою питання збереження суверенітету, забезпечення належних умов проживання та життєдіяльності суспільства. Сукупність цих та інших проблем перебувають у площині зміцнення фінансової безпеки держави, її спроможності забезпечити безперебійність та результативність функціонування національної економіки. Водночас дуальна природа фінансової безпеки держави засвідчує, що провідну роль у її забезпеченні відіграє спроможність фінансової системи забезпечити результативність функціонування всіх галузей національної економіки, сприяти їхньому сталому розвитку. Саме тому забезпечення фінансової безпеки держави має пряму залежність із результативністю функціонування її національної економіки, яка наразі потребує системного підходу до її інфраструктурного та економічного відновлення.

Швидкість відновлення порушених виробничих процесів та фінансових відносин галузей економіки, суб'єктів господарювання, домогосподарств значною мірою визначатимуть спроможність держави здійснювати належне реагування на наявні виклики, а також можливість формування потенціалу розвитку національної економіки в майбутньому.

Особливо гостро нині стоїть питання інфраструктурного відновлення економіки, активізації темпів житлового будівництва, що зумовлено наявністю значних обсягів руйнувань на території всієї країни, а отже, існуванням значної потреби в житловому фонді. Таким чином, пошук можливих сучасних підходів та механізмів розвитку житлового будівництва забезпечить не лише задоволення наявної гострої потреби суспільства в житловому фонді, але також сприятиме посиленню фінансової безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання забезпечення фінансової безпеки держави не втрачає своєї актуальності протягом багатьох років серед науковців та практиків всього світу. Значну частину наявних досліджень та напрацювань присвячено як комплексному аналізу фінансової безпеки держави, так і вивченню її окремих складових, серед яких присвячено праці значної когорти вчених та практиків, серед яких бюджетна, податкова, боргова, грошово-кредитна, інвестиційна, банківська та інші. Особливості фінансової безпеки держави досліджено в працях багатьох науковців та практиків, серед яких: В. Андрущенко, О. Абакуменко, В. Базилевич, О. Барановського, М. Білик, О. Василик, В. Геєць, М. Дубина, І. Зяцьковський, Л. Коваленко, С. Онишко, В. Опарін, С. Мочерний, К. Швабій, Ю. Петленко, А. Поддєрьогін, В. Родіонова, А. Роговий, О. Рожко, Н. Ткаченко, В. Федосов, К. Шапошников, К. Швабій та інші.

Водночас дослідженню впливу результативності функціонування та розвитку окремих галузей національної економіки на забезпечення фінансової безпеки держави присвячені праці таких учених: А. Асаула, З. Варналія, О. Гудзь, М. Дем'яненко, В. Жук, М. Забаштанського, І. Запатріної, Ю. Коваленко, І. Косач, Т. Майорової, В. Ніколаєва, О. Підлісної, П. Саблука, П. Стецюк, Н. Хрущ та інших.

Виділення недосліджених частин загальної потреби. Попри посилену увагу серед науковців та практиків до питань забезпечення ефективного функціонування та розвитку житлового будівництва, її поєднання з необхідністю забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобальних викликів залишається недостатньо вивченим та потребує подальшого методологічного дослідження.

Мета статті. Метою цього дослідження є обґрунтування впливу процесів функціонування житлового будівництва на забезпечення фінансової безпеки держави, формування новітніх підходів організації фінансових відносин у сфері житлового будівництва з метою максимальної реалізації інтересів усіх учасників ринку житла.

Виклад основного матеріалу. Динамічний розвиток суспільства нерозривно пов'язаний із процесами будівництва, функціонування якого на перших етапах його розвитку було першочергово спрямоване на збереження життя людини, а згодом також і на забезпечення комфортних умов її існування. Розвиток будівельної сфери постійно супроводжувався трансформацією архітектурних стилів, покращенням підходів до зведення житлових будинків, вдосконаленням конструктивних рішень, що стало можливим завдяки новітнім знанням, будівельним матеріалам та технічним інноваціям. Певною мірою можна стверджувати, що функціонування сфери житлового будівництва виступало рушійною силою для еволюційного розвитку суспільства, що відбувалось як результат прагнення цієї сфери задовольнити постійно зростаючі потреби людини в побуті та комфорті. Спираючись на численні наукові напрацювання в частині ролі житлового будівництва не лише в життєзабезпеченні суспільства, але також і результативності функціонування національної економіки, нині можемо наголосити на провідній ролі результативності функціонування цієї сфери у формуванні майбутнього потенціалу розвитку держави.

Враховуючи надзвичайну важливість результативного функціонування сфери житлового будівництва питання підвищеної уваги з боку держави до її функціонування залишається досить виправданим та обґрунтованим. Саме за допомогою державних профільних інституцій забезпечується дотримання законодавства у сфері містобудівної діяльності, дотримання наявних будівельних норм і стандартів, зберігається відповідність проектної документації.

Водночас саме держава залишається одним із найбільших замовників сфери житлового будівництва, виконуючи свою функцію щодо забезпечення населення житлом. Це своєю чергою виступає імпульсом забезпечення результативності функціонування сфери житлового будівництва, що визначається рівнем активізації суміжних галузей економіки, обсягами фактичного житлового будівництва, чисельністю залучених субпідрядних організацій, рівнем зайнятості населення в цій сфері та ін. (рис. 1).

Синергія цих процесів формує передумови посилення фінансової безпеки, збереження фінансового потенціалу для майбутнього розвитку. Необхідність приділення посиленої уваги саме до гарантування фінансової безпеки держави обумовлено її фундаментальним впливом на забезпечення оптимального стану фінансової системи та захист національних інтересів.

Наукова категорія «фінансова безпека держави» пройшла досить довгий еволюційний шлях, проте досить залишається в полі прискіпливої уваги науковців та практиків.

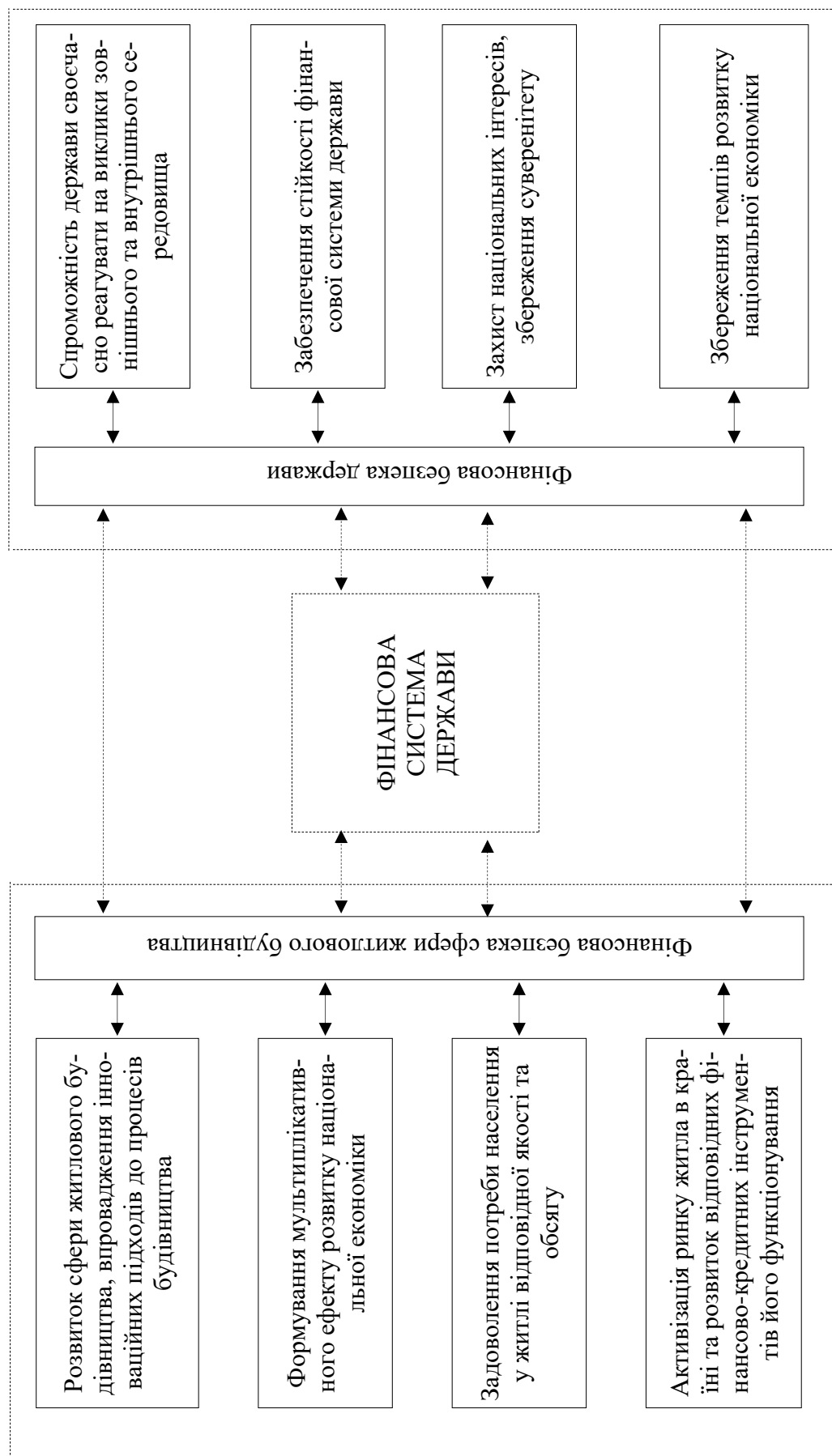

Рис. 1. Роль сфери житлового будівництва в забезпеченні фінансової безпеки держави

Джерело: розроблено автором на основі [7; 8; 10].

Так, на думку О. Барановського, фінансову безпеку держави доцільно розглядати як ступінь захищеності фінансових інтересів; рівень забезпеченості суб'єктів усіх рівнів управління фінансовими ресурсами; стан складових фінансового ринку; якості фінансових інструментів і послуг; стан фінансових потоків в економіці, що дозволяє вважати її одним із найважливіших системоутворюючих елементів економічної безпеки держав [1].

В. Геєць, досліджуючи цю категорію, дійшов висновку, що фінансова безпека – це стабільний розвиток фінансової системи країни та її стійкість до потенційно негативного впливу зовнішніх і внутрішніх шоків [3].

Досить схожим є трактування цієї категорії у О. Василика, який пропонує таке її трактування: «фінансова безпека – це надійна захищеність фінансової системи від внутрішніх та зовнішніх загроз» [2].

З урахуванням наявних підходів до трактування цієї категорії, вважаємо за доцільне навести власне її трактування як спроможності держави здійснювати оперативне реагування на внутрішні та зовнішні загрози функціонування її фінансової системи з метою збереження темпів розвитку реального сектору економіки, захисту національних інтересів [4; 6].

Наявні значні інфраструктурні руйнування в країні, спричинені російською агресією, сформуvalи проблеми для розвитку житлової інфраструктури, забезпечення ефективності функціонування сфери житлового будівництва, що вимагає термінової розробки комплексної системи заходів її розвитку, серед яких слід виділити такі:

- забезпечення населення країни доступними та якісно новими житловими умовами у відповідності до міжнародних стандартів, сприяння екологічній та енергетичній ефективності житлового будівництва;

- розвиток дієвих та ефективних фінансово-кредитних інструментів для створення необхідних умов фінансування всіх учасників ринку житлового будівництва;

- активізація механізмів державно-приватного партнерства у процесі здійснення житлового будівництва, сприяння розвитку конкурентного середовища;

- залучення міжнародних партнерів для інфраструктурного відновлення та розвитку житлового будівництва;

- дотримання комплексного підходу в процесі забудови та відновлення житлових об'єктів, включаючи критичну та соціальну інфраструктуру [5; 9].

Саме тому в контексті існування глобальних викликів перед нашою країною, питання збереження її фінансової безпеки, як одного з ключових факторів протидії ним набуває ваги першочергового значення [11].

Висновки та пропозиції. Глобальні виклики, перед якими постала наша країна, сформуvalи необхідність здійснення належної протидії та реагування на поточну ситуацію. При цьому, незважаючи на задіяні колосальні

людські та матеріальні ресурси, ліквідація наявних руйнувань набуває подекуди фрагментарного, а також майбутнього характеру, що зумовлено комплексом чинників, пов'язаних з безпековою ситуацією, технічною спроможністю, а також економічною доцільністю. Найвищою цінністю країни залишається її суспільство, кожен окремих громадянин, саме тому вагомим завданням держави, поряд із збереженням її суверенітету, є задоволення потреб населення в комплексі послуг життєзабезпечення, ключове місце серед яких посідає потреба в житлі. Беручи за основу такий підхід, можна стверджувати, що саме результативне функціонування сфери житлового будівництва дозволяє здійснювати швидке реагування на новітні виклики, пов'язані зі збереженням та належним функціонуванням житлової інфраструктури, задовольняти потреби населення в житлі. Водночас велика фондомісткість цієї сфери, поряд зі значним залученням трудового потенціалу, дозволяє визначати результативність функціонування національної економіки, формувати необхідні ключові складові фінансової безпеки держави. Необхідність реагування сфери житлового будівництва на значні обсяги руйнувань, а отже, і зростаючі потреби в житлі, сформували необхідність пошуку новітніх підходів до її функціонування, трансформації механізму побудови системи фінансових відносин. В основу цього механізму повинно бути покладено системний підхід до залучення фінансових ресурсів, формування можливого переліку джерел коштів необхідних для швидкого оновлення даної сфери з урахуванням новітніх інноваційних підходів до житлового будівництва.

Реалізація цього механізму нині неможлива без міжнародної фінансової та технічної підтримки. Саме за допомогою спільних зусиль вітчизняних та міжнародних учасників сфери житлового будівництва буде сформована можливість швидкого та якісного відновлення, що своєю чергою матиме позитивний вплив не лише на стан національної економіки, але і сприятиме посиленню рівня фінансової безпеки держави.

Список використаних джерел

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О. І. Барановський. – К. : КНТЕУ, 2004. – 760 с.
2. Василик О., Мочерний С. Фінансова безпека // Економічна енциклопедія : у 3 т. Т. 3 / О. Василик, С. Мочерний. – К. : Вид. центр «Академія», 2002. – 952 с.
3. Геєць В. Концепція економічної безпеки України / В. М. Геєць ; Ін-т екон. прогнозування. – К. : Логос, 1999. – 56 с.
4. Bondaruk T. H., Bondaruk I. S., Dubyna M. V. Financial sustainability as a factor of forming fiscal space of local budgets / T. H. Bondaruk, I. S. Bondaruk, M. V. Dubyna // *Economies' Horizons*. – 2020. – № 2 (13). – С. 4-16.
5. Забаштанський М. М. Концесійні відносини: фінансові детермінанти розвитку в Україні : [монографія] / М. М. Забаштанський. – К. : Кондор-видавництво, 2016. – 382 с.

6. Забаштанський М. М. Роль економічної діагностики у забезпеченні ефективності концесійної діяльності / М. М. Забаштанський, Т. В. Забаштанська, А. В. Роговий // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 3(3). – С. 259-264.

7. Зятковський І. В. Фінанси підприємств : [навч. посіб.] / І. В. Зятковський. – К. : Либідь, 2002. – 365 с.

8. Опарін В. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення / В. Опарін // Вісник НБУ. – 2000. – № 10. – С. 10-11.

9. Роговий А. В. Економічна безпека: детермінанти забезпечення в умовах циклічності економіки : монографія / А. В. Роговий. – К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. – 376 с.

10. Сокиринська І. Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства / І. Г. Сокиринська // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 88-105.

11. Юрій С. І. Фінанси / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко. – К. : Знання, 2008. – 611 с.

References

1. Baranovskyi, O.I. (2004). *Finansova bezpeka v Ukraini (metodolohiia otsinky ta mekhanizmy zabezpechennia)* [Financial security in Ukraine (assessment methodology and tools support)]. *KNTEU*.

2. Vasylyk, O. (2002). *Finansova bezpeka [Financial security]. Economic Encyclopedia*. Publishing House «Academy».

3. Heiets, V. (1999). *Kontseptsiia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [The concept of economic security of Ukraine]*. Lohos.

4. Bondaruk, T.H., Bondaruk, I.S., & Dubyna, M.V. (2020) Financial sustainability as a factor of forming fiscal space of local budgets. *Economies' Horizons*, 2(13), 4-16.

5. Zabashtanskyi, M.M. (2016). *Koncesiini vidnosyny: finansovi determinanty rozvytku v Ukraini [Concession relations: financial determinants of development in Ukraine]*. Kondor-vydavnytstvo.

6. Zabashtanskyi, M.M., Zabashtanska, T.V., & Rohovyi, A.V. (2015). Rol ekonomichnoi diahnostryky u zabezpechenni efektyvnosti kontsesiinoi diialnosti. [The role of economic diagnostics in ensuring the efficiency of concession activities]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, (3(3)), 259-264.

7. Ziatkovsky, I.V. (2002). *Finansi pidpriemstv [Finance of companies]*. Libid.

8. Oparin, V. (2000). Finansovi resursy: problemy vyznachennia ta rozmishchennia. [Finance resources: problems of definition and placement]. *Visnyk NBU – Bulletin of the NBU*, 10, 10-11.

9. Rohovyi, A.V. (2017). *Ekonomichna bezpeka: determinanty zabezpechennia v umovakh tsyklichnosti ekonomiky [Economic security: determinants of security in conditions of cyclical economy]*. Vydavnychiy dim «Kondor».

10. Sokyrynska, I.H. (2003). Diahnostryka finansovoho zabezpechennia diialnosti pidpriemstva. [Diagnostics of the financial support of the enterprise]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 1, 88-105.

11. Yurii, S.I., Fedosov, V.M., & Alekseienko, L.M. (2008). *Finansy. [Finance]*. Znannia.

Отримано 05.03.2023

UDC 332.1

Yurii Yevtushenko

PhD in Economics, doctoral student of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: uevtusenko87@gmail.com. ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1029-0625>

ResearcherID: [HKF-2294-2023](https://orcid.org/HKF-2294-2023)

MODERN ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF HOUSING CONSTRUCTION IN THE CONTEXT OF ENSURING THE FINANCIAL SECURITY OF THE STATE

The article is devoted to the study of the role of housing construction in ensuring the financial security of the state. Based on the study of existing scientific sources and own scientific research, a generalization of approaches to the interpretation of the category "financial security of the state" was carried out, which made it possible to offer the scientific community an author's interpretation of it with an emphasis on the role in the process of its provision of the real sector of the economy. It is suggested that the financial security of the state should be understood as the ability of the state to respond promptly to internal and external threats to the functioning of its financial system in order to maintain the pace of development of the real sector of the economy and protect national interests.

The author's approach to revealing the role of the housing construction sector in ensuring the financial security of the state is proposed, which, unlike the existing ones, allows considering the mutual influence of the level of financial security of the state and the level of financial security of the housing construction sector. System of measures for the development of housing construction, the practical implementation of which is aimed at increasing the efficiency of its functioning, as well as strengthening the financial security of the state, is given.

It has been proven that ensuring the effective functioning of the housing construction sector is currently impossible without international financial and technical support. It is with the help of joint efforts of domestic and international participants in the field of housing construction that the possibility of quick and high-quality recovery will be formed, which in turn will have a positive impact not only on the state of the national economy, but also contribute to strengthening the level of financial security of the state. There is a well-founded need to find new approaches to the functioning of the housing construction sector, to transform the mechanism of building a system of its financial relations, which should be based on a systematic approach to attracting financial resources, forming a possible list of sources of funds necessary for the rapid recovery of this sector.

Keywords: *financial resources; financial security; financial mechanism; financial support; housing fund; housing construction; financial relations; state finances.*

Fig.: 1. References: 11.